

Spis treści

Przedmowa Roberta Spaemanna	IX
Wykaz skrótów	XIII

Godność człowieka a życie ludzkie

A. Rosnący rozdźwięk pomiędzy absolutyzacją godności i relatywizacją ludzkiego życia

I. Zasadnicza zgoda: Nienaruszalność godności człowieka	5
II. Rosnąca niezgoda: Nietykalność ludzkiego życia?	11
1. Tendencja do decydowania o ludzkim życiu	11
2. Literacki powrót do pojęcia «bezwartościowego życia»	21
a) Przygotowanie: Zabijanie ciężko upośledzonych dzieci we własnym interesie	21
b) Przełom: Powolne przejście do interesów rodziców i interesów społeczeństwa	22
c) Ukryte następstwa: Możliwość oceny i dysponowania każdym ludzkim życiem	27
3. Przyszłe konsekwencje współczesnej relatywizacji ludzkiego życia	29
III. Głębsza racja: Zagubienie pewności aksjologicznej	35
1. Rozchodzenie się ochrony życia i ochrony godności jako symptom	35

2.	Postęp naukowy jako czynnik sprzyjający niepewności moralnej	36
	a) Dialektyka postępu	36
	b) nierozdzielność doskonalenia i instrumentalizacji człowieka	37
	c) Rozdarcie pomiędzy nadzieją i strachem	40
3.	Absolutyzacja godności i relatywizacja życia jako wyraz oscylowania między euforią wobec postępu i lękiem przed następstwami	41
	a) Zmiana uznawanych wartości jako kompensacyjna próba legitymizacji	41
	b) Rozprzestrzenianie się kompensacyjnych usiłowań legitymizacji	43
	c) Rozejście się oceny godności i życia jako konkretny wyraz ogólnych tendencji	46

**B. «Dewitalizacja» godności
jako odejście od ochrony dóbr życia**

I.	Niebezpieczeństwo nieograniczonych ataków na człowieka	51
II.	Aktualność niebezpieczeństwa	53
1.	Sprzeczna ocena niechcianego potomstwa	53
2.	Niekonsekwentna postawa wobec szkód wyrządzanych ludzkiej integralności przez badania naukowe	61
3.	Brak oceny ingerencji genetycznych	63
	a) Szczególny potencjał zagrożenia	63
	b) Odróżnienie terapii i optymalizacji człowieka oraz jego zależność od oceny interesów indywidualnych	63
	c) Konsekwencja braku sterowania podstawowymi decyzjami społeczeństwa	66
III.	Zagrożenie podstaw cywilizacji	69
1.	Odnowienie pierwotnego lęku socjobiologicznego	69
2.	Neo-utyliitarystyczne projekty etyki jako potwierdzenie argumentu z utraty poczucia bezpieczeństwa	71
	a) Argumenty nowej doktryny utyliitarystycznej	71
	b) «Utyliitarystyczna» chwiejność doktryny	73
	aa) Podstawowy zarzut: Odebranie społeczeństwu poczucia bezpieczeństwa	73
	(1) «Etyka praktyczna» Singera	73
	(2) Zasadniczo identyczna doktryna Norberta Hoerstera	76
	(3) Strach jako nieunikniona konsekwencja doktryny neo-utyliitarystycznej	80
	(a) Zdanie człowieka na decyzje obcych instancji	80

(b) Dowolne odróżnianie «osób» i «nieosób»	82
(c) Utrata poczucia bezpieczeństwa jako nieunikniona konsekwencja	90
bb) Niekonkluzywność kontrargumentów	91
(1) Różnica w ocenie zabójstwa dziecka i zabójstwa człowieka dorosłego	91
(2) Uzasadnienie odróżnienia przez argument zachwiania pewności	94
(a) Odwołanie do Benthama	94
(b) Recepta w dyskusji niemieckiej	96
(c) Quasi-przyrodznawcze obalenie argumentu z utraty poczucia bezpieczeństwa	101
(3) Nieskuteczność prób uzasadnienia	102
(a) Problematyczność odwołania do Benthama	102
(b) Nieżyciowe odrzucenie argumentu z utraty poczucia bezpieczeństwa	105
(c) Odrwana od życia negacja niebezpiecznych następstw ..	108
cc) Podsumowanie: Utrata poczucia bezpieczeństwa w społeczeństwie jako wynik neoutylitarystycznej relatywizacji życia	112
c) Dygresja: Uzasadnienie działania moralnego u Singera jako potwierdzenie niekonsekwencji «etyki praktycznej»	116
aa) Odpowiedź na pytanie: «Dlaczego mamy postępować moralnie?»	116
bb) Brak związku pomiędzy programem praktycznym i teoretycznym fundamentem	122
cc) Niepokojące działanie etyki subiektywistycznej ukierunkowanej na relatywizację życia	126
3. Odwrócenie relacji między normą i rzeczywistością jako usprawiedliwienie relatywizacji ludzkiego życia	130

C. Ożywienie «godności» jako warunek godnego człowieka życia społecznego

I. Konieczność funkcjonalnego powiązania życia i godności człowieka	139
1. Praktyczny przymus poszukiwania wspólnego interesu w ochronie życia i godności	139
2. Respektowanie aksjologicznych różnic pomiędzy ludzką godnością i ludzkim życiem	140
3. «Postawa» wobec życia człowieka jako moment wiążący	142
II. Obrona społeczeństwa kooptacyjnego jako cel	147
1. Wartościujące spojrzenie człowieka jako wspólny mianownik tendencji rozwoju	147
2. Odmowa bezwarunkowego przyjęcia człowieka jako konsekwencja	149

a) Odstąpienie od oczywistości prawa do życia	149
b) Relatywizacja godności człowieka	150
c) Przejście do społeczeństwa kooptacyjnego	151
3. Następstwa tendencji rozwojowych jako naruszenie godności	153
a) Odróżnienie życia «wartego przeżycia» i «niewartego przeżycia»	153
b) Następstwa rozwoju jako naruszenie godności człowieka w jej sensie historycznym	155
c) Następstwa rozwoju jako naruszenie godności człowieka w sensie współczesnym :	158
III. Konieczność poszerzenia ochrony godności wobec nowych zagrożeń	163
1. Konieczność aktualizacji ochrony godności	163
2. Wolność badań naukowych i wolność prawodawcy jako niewystarczające kontrargumenty	164
3. Niebezpieczeństwo oderwania dążenia do postępu od ludzkiej godności	166
a) Błędny postulat jednomyślności w uznawaniu wartości	166
b) Degradacja ludzkiej godności do wielkości rozporządzalnej	167
c) Rezygnacja z nienaruszalności godności wobec nowych zagrożeń	169
D. Zabezpieczenie «tego, co ludzkie», w czasach aksjologicznej niepewności	
I. Gwarancja ochrony dóbr witalnych	175
II. Ochrona wolności badań naukowych	177
III. Zapobieżenie odrealnieniu ochrony godności .	181
Słowniczek terminologiczny	185
Indeks osób i postaci	187
Indeks pojęć i terminów	191
Nota biograficzna	197
Publikacje Eduarda Pickera	199